

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Західноукраїнського
національного університету

доктор економічних наук, професор

Оксана ДЕСЯТНЮК

Вересень 2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Кривокульської Наталії Михайлівни на тему «Модернізація екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку», поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Рецензенти: доктор економічних наук, професор П. Р. Пуцентейло
доктор економічних наук, професор С. А. Надвиничний
доктор економічних наук, професор Г. Л. Монастирський

провели попередню експертизу докторської дисертації **Кривокульської Наталії Михайлівни** на тему «Модернізація екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку» та прийняли таке рішення.

Актуальність дисертаційного дослідження обумовлюється потребою у системній модернізації екологічної політики України з тим, щоб вона сприяла сталому розвитку держави й регіонів, необхідністю вирішення глобальних, національних, регіональних та локальних проблем. До глобальних проблемних питань належать: зміна клімату та необхідність виконання міжнародних зобов'язань (Паризька кліматична угода, Цілі сталого розвитку ООН); вичерпання природних ресурсів і потреба у переході до циркулярної

економіки; екологічні ризики (втрата біорізноманіття, деградація екосистем, зростання кількості екологічних катастроф тощо). Національні проблеми охоплюють: високий рівень забруднення довкілля в Україні, її регіонах і територіальних громадах; недосконалість систем екологічного управління та екологічного регулювання; недостатні темпи впровадження й адаптації європейських та світових стандартів (ESG, Green Deal, ISO, GRI) до українських реалій; низький рівень екологічної культури суспільства. Регіональні й локальні питання пов'язані з: потребою у підвищенні ролі територіальних громад у реалізації екологічної політики; необхідністю вдосконалення управління відходами на місцевому рівні; важливістю формування нових моделей господарювання й споживання тощо.

Екологічна політика є частиною економічної політики, причому, їх взаємозв'язок в контексті сталого розвитку є незаперечним і відображається у теоретико-концептуальному, практичному, інституційно-управлінському аспектах. На теоретико-концептуальному рівні економічна політика спрямована на стимулювання економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості, а екологічна політика фокусується зменшенні антропогенного навантаження на довкілля, використанні відновлюваних ресурсів. У рамках концепції сталого розвитку обидві політики інтегруються, створюючи еколоого-економічний синтез, який розкривається у тому, що зростання економіки має базуватися на ощадливому використанні ресурсів, зменшенні забруднення навколишнього природного середовища та циркулярній моделі господарювання. Практичний аспект взаємозв'язку економічної та екологічної політик в контексті сталого розвитку розкривається через: фіскальні й податкові стимули (екологічне оподаткування, пільги для «зелених» інвестицій тощо), які формують нову архітектуру економічної політики; інвестиційні пріоритети (модернізація екологічної політики означає переорієнтацію державних і приватних інвестицій у відновлювану енергетику, енергоефективність, сталу інфраструктуру, що прямо пов'язано зі стратегією економічного зростання); ринок «зелених» фінансів (економічна політика створює умови для розвитку

«зелених» облігацій, ESG-фінансування та участі у європейській таксономії сталих інвестицій). Інституційно-управлінський аспект взаємозв'язку економічної та екологічної політик в контексті сталого розвитку відображається у: координації цих політик (без інтеграції екологічних пріоритетів у стратегії економічного розвитку сталий розвиток неможливий); децентралізації (територіальні громади отримують ресурси на розвиток економіки, але, водночас, повинні дотримуватись екологічних стандартів ЄС (ISO 14001, Green Deal та ін.); міжнародні зобов'язання (імплементация Європейського зеленого курсу означає інтеграцію екологічних аспектів у торговельну, промислову й інвестиційну політики України).

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлюється нагальною потребою оновлення цілей, механізмів, інструментів екологічної політики в напрямі її інтеграції зі стратегічними пріоритетами сталого розвитку. Існуюча екологічна політика має мати не лише природоохоронний, а й соціально-економічний вимір, забезпечуючи баланс між економічним зростанням, захистом довкілля та розвитком людського капіталу. Особливої значущості питання модернізації екологічної політики набуває як в сучасних умовах воєнних викликів, які ускладнюють дотримання екологічних норм та стандартів, так і в умовах здійснення післявоєнної відбудови, які припускають й вимагають «мистецтва корегування можливостей щодо зеленого перезапуску економіки».

Через те, що сучасна практика екологічного управління є фрагментарною і недосконалою щодо: інституційної спроможності державних органів різних рівнів; використання методів та інструментів регулювання; залучення громадськості до процесів прийняття управлінських рішень; розвитку інституцій ринкової інфраструктури, – дослідження теоретичних і прикладних засад модернізації екологічної політики є вкрай важливим для формування ефективної системи публічного управління, яка б адекватно і вчасно реагувала на виклики для сталого розвитку, та була б адаптованою до сучасних європейських стандартів.

Багатоаспектність досліджуваної проблеми віддзеркалена у працях вітчизняних і зарубіжних вчених. Вивченню теоретико-методологічних аспектів екологізації економічних відносин, модернізації екологічної політики, а також питань, пов'язаних з необхідністю забезпечення сталого розвитку і побудови «зеленої економіки», присвячені наукові доробки Р. Августина, А. Азарової, В. Андропова, Т. Бурбели, С. Воронцова, Т. Гречко, Г. Дейлі, Т. Желюк, Н. Гражевської, О. Ковальчук, Т. Ковтун, О. Кононенко, С. Лісовського, С. Майстро, С. Надвиничного, Б. Патона, Л. Петрашко, М. Сокур, М. Шкільняка, В. Шмандій, І. Якименко, A. Duit, J. Meadowcroft. Інституційні аспекти модернізації екологічної політики розкривають у своїх публікаціях М. Андрієнко, Г. Балюк, О. Борисяк, В. Брич, О. Веклич, С. Гунько, О. Заржицький, П. Кулинич, Д. Лук'яненко, Н. Малишева, Л. Мельник, А. Мельник, Г. Монастирський, І. Синякевич, В. Шако. Питання економіко-управлінського характеру щодо модернізації екологічної політики в контексті досягнення цілей сталого розвитку відображені у роботах В. Антоненко, С. Берзіної, Є. Буряк, О. Васюти, З. Герасимчука, Б. Данилишина, С. Домбровської, В. Коврегін, В. Кравціва, Н. Проць, В. Проць, Ю. Стадницького, В. Файфури, М. Хвесика, Д. Шушпанова, R. Kemp, R. Pearson. Соціально-культурний зріз екологізації розвитку висвітлюють роботи таких авторів як: В. Андрушко, Л. Волошин, В. Гапоненко, О. Длугопольський, А. Жуковська, Л. Морозова, Т. Перга, A. Giddens. Технологічно-інноваційний вектор модернізації екологічної політики в контексті досягнення стійкого розвитку досліджують Ю. Богач, А. Войціховська, М. Дмитришин, І. Ілляшенко, Т. Кваша, В. Котлубай, Л. Мусіна, В. Павленко, П. Пуцентейло, В. Тобілко, D. Meadows. Попри значні напрацювання теоретиків та практиків, нерозв'язаними є питання методологічного оновлення підходів до модернізації екологічної політики, її інструментарію, системи управління й оцінювання результативності; суб'єктно-рольової структури стейкхолдерів; адаптивних механізмів управління захистом довкілля в умовах війни та післявоєнної відбудови.

Невирішеність проблем інституційного, методологічного, організаційного, інформаційного та іншого характеру обумовила актуальність дисертаційного дослідження «Модернізація екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку», постановку його мети й завдань.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційна робота є складовою частиною науково-дослідної роботи Західноукраїнського національного університету за такими темами: «Розробка регіонального плану управління відходами у Тернопільській області до 2030 року» (державний реєстраційний номер 0120U104735), в якій автором проаналізовано поточний стан управління відходами в Тернопільському регіоні й сформовано пропозиції щодо планування системи управління відходами в регіоні; «Розробка стратегічної екологічної оцінки проекту Програми охорони навколишнього природного середовища в Тернопільській області на 2021-2027 роки» (державний реєстраційний номер 0120U105191), в якій автором ідентифіковано і проаналізовано потенційний вплив заходів Програми на довкілля з урахуванням стану компонентів навколишнього природного середовища (атмосферного повітря, водних ресурсів, поводження з відходами); «Стратегічна екологічна оцінка Детального плану території для облаштування зовнішнього газопостачання газоспоживчого обладнання цукрового заводу (Чортківського підрозділу) ТзОВ «Радехівський цукор»» (державний реєстраційний номер 0121U110089), в якій автором виявлено потенційні ризики для здоров'я населення, що знаходиться в зоні впливу, пов'язані з будівництвом і експлуатацією об'єктів газопостачання; «Аналіз фінансової спроможності територіальної громади для побудови системи цивільного захисту населення» (державний реєстраційний номер 0121U114004), в якій автором наведено практичні рекомендації для прийняття управлінських рішень щодо розбудови безпечного середовища життєдіяльності на територіальному рівні; «Розробка Програми підвищення ефективності управління активами Полянської територіальної громади»

(номер державної реєстрації 0123U1003561), в якій автором окреслено напрями екологізації підходів до управління майном громади; «Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування» (державний реєстраційний номер 0118U003181), в якій автором здійснено поглиблений контекстуалізований аналіз регіональних екологічних ризиків (на прикладі Тернопільського регіону), обґрунтовано потребу інституціоналізації системи управління відходами й визначено її напрями; «Менеджмент та публічне управління в умовах трансформацій» (номер державної реєстрації 0123U103562), в якій автором запропоновано нову аналітичну рамку, яка уможливорює розгляд не фіксованих моделей модернізації, а їх перехідних, поступових форм як динамічних процесів, що з'являються, і вимагають поступової заміни старої парадигми екологічного управління новою.

Тема роботи затверджена вченою радою Західноукраїнського національного університету (протокол № 6 від 22.02.2023 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування й розвиток теоретико-методологічних положень і розроблення науково-практичних рекомендацій щодо модернізації екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку.

Для досягнення мети дисертаційної роботи вирішувався комплекс завдань, серед яких:

- аналіз сталого розвитку як об'єктивної передумови реалізації екологічної політики та об'єкта управлінського впливу в національній економіці;
- дослідження екологізації розвитку та модернізації екологічної політики в контексті викликів сучасності;
- обґрунтування необхідності застосування методологічних підходів до дослідження модернізації екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку економіки;
- розгляд процесу управління екологічним розвитком як складової

державної економічної політики;

- вивчення передумов формування та реалізації державної екологічної політики;
- оцінювання екологічної політики як об'єкта багаторівневого впливу стейкхолдерів у національній економіці;
- дослідження інституційних засад реалізації екологічної політики в системі національної економіки;
- системний аналіз діючих механізмів державного управління і регулювання природоохоронної діяльності у процесі реалізації екологічної політики;
- ідентифікація екологічних проблем регіонального розвитку в контексті реалізації екологічної політики;
- оцінювання використовуваних технологій мотивації й стимулювання еколого-економічного розвитку;
- аналіз процесу екологізації управління як наряду інклюзивного розвитку національної економіки;
- дослідження системи еколого-економічного регулювання та її інструментарію;
- побудова концепту сучасної державної регіональної політики у національній економіці в контексті сталого розвитку;
- формування рекомендацій щодо модернізації інформаційного забезпечення управління екологічним розвитком;
- визначення векторів удосконалення системи управління екологічним розвитком національної економіки на основі стратегічного підходу.

Об'єктом дослідження є процес модернізації екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку національної економіки.

Предмет дослідження – концептуальні, методологічні, економічні й інструментальні засади модернізації екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку національної економіки.

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети і реалізації завдань дисертаційної роботи використано широкий спектр загальнологічних і загальнонаукових методів дослідження, що забезпечили комплексне, системне та міждисциплінарне осмислення проблематики модернізації екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку.

Серед загальнологічних методів застосовано аналіз, синтез, індукцію, дедукцію, узагальнення, абстрагування, моделювання й аналогію для формулювання дефініцій та розкриття змісту понять, побудови структурно-логічних схем і виведення й розвитку концептуальних положень.

Водночас, у роботі застосовано такі загальнонаукові підходи: системний аналіз – для дослідження екологічної політики як цілісного явища, що охоплює нормативно-правову, інституційну, управлінську та мотиваційну підсистеми; контент-аналіз – для доведення й аргументування актуальності теми дисертаційної роботи; структурно-функціональний аналіз – для визначення ролі й функцій суб'єктів реалізації екологічної політики; інституційний аналіз, який уможливив дослідження екологічної політики як результату взаємодії формальних і неформальних інституцій; синергетичний підхід, який забезпечив розуміння екологічної політики як результату взаємодії багатьох факторів — екологічних, соціальних, економічних, управлінських, інформаційних та ін.; програмно-цільовий підхід – для обґрунтування значущості стратегічного планування у сфері екологічного управління й формування рекомендацій щодо його вдосконалення; порівняльний аналіз – для виявлення особливостей національної екологічної політики у порівнянні з міжнародними практиками; екосистемний підхід, який забезпечив налаштування фокуса на природоцентричну основу екологічної політики, орієнтовану на збереження стійкості екосистем; факторний аналіз – для вивчення факторів, які зумовлюють потребу у формуванні модернізованого варіанта екологічної політики; авторський контекстно-системний аналіз – для утворення концепту модернізованої екологічної політики, який інтегрує структурно-функціональні

характеристики політики та контекстні чинники її реалізації; кореляційно-регресивний аналіз, який дав змогу визначити ступінь впливу різних факторів на результативність реалізації екологічної політики, що стало основою для формування практичних рекомендацій щодо її модернізації; методи статистичного прогнозування – для оцінювання динаміки показників, визначення їхніх прогнозних значень та формування системи індикаторів, а також для розрахунку інтегрального індексу сталості політики; інноваційний підхід, який використано як концептуальну основу для пошуку, розробки та обґрунтування доцільності застосування нових механізмів екологічного управління, що відповідають викликам сталого розвитку.

Інформаційну основу дослідження становлять праці українських і зарубіжних вчених та практиків, що стосуються екологічної політики і сталого розвитку, вітчизняні й міжнародні регламенти, які врегульовують питання інституційних, економічних, соціальних та екологічних засад модернізації екологічної політики, інформаційно-аналітичні видання професійних організацій, інтернет-ресурси, матеріали публічних інститутів, що здійснюють регулятивний вплив з метою екологізації економіки і забезпечення екологічного розвитку та беруть участь у модернізації екологічної політики.

Наукова новизна отриманих у роботі результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних підходів та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо використання сталого розвитку як інтегральної основи модернізації екологічної політики, удосконалення її інституційних та інструментальних механізмів з урахуванням принципів системності, інноваційності, децентралізації. Так, у дисертації:

вперше:

- сформовано систему цілей щодо імплементації європейських підходів до екологічної та інклюзивної модернізації територіальних громад й індикаторів їх досягнення, а також визначено ціннісні аспекти такої

модернізації для стейкхолдерів, що дозволяє розглядати її як багаторівневий процес партнерської взаємодії, забезпечує вимірюваність і моніторинг результатів, підвищує ефективність місцевих стратегій розвитку та активізує інтегрування українських громад у європейський простір сталого розвитку;

- побудовано структурно-логічну методологічну схему формування і реалізації проєкту аграрного еко-індустріального парку на регіональному/місцевому рівні, що базується на принципах сталого розвитку, циркулярної економіки, кластеризації, партнерства, доказовості та гнучкості. Схема включає п'ять етапів: детальну оцінку необхідності створення і впровадження парку та формування його проєкту; техніко-економічне обґрунтування; прийняття рішення про створення парку; планування й організацію робіт; початкове оцінювання можливостей реалізації, а її застосування забезпечує досягнення соціально-економічних, екологічних та інфраструктурних ефектів, стимулює розвиток аграрного сектору й внутрішнього ринку, підвищує ймовірність залучення «зелених» інвестицій, сприяє поширенню екологічних інновацій і розвитку екологічного бізнесу;

- представлено конструкцію модернізованої екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку у вигляді системи таких блоків: «входи»; зміст екологічної політики, який ілюструють її цінності і узгоджена діяльність стейкхолдерів; організаційно-функціональні основи формування і реалізації екологічної політики й екологічного управління; підсистеми екологічного регулювання; фактори впливу на формування екологічної політики; методи й інструменти екологічної політики; «виходи» («оцінювання результатів реалізації екологічної політики»). Авторське бачення конструкції модернізованої екологічної політики, на відміну від існуючих підходів, розкривається у тому, що ця політика повинна стати «мистецтвом використання можливостей» для досягнення її результатів, якими є інституціональний та інноваційний розвиток;

- запропоновано методологічний підхід до оцінювання результатів реалізації екологічної політики, який опирається на систему показників, які

дозволять виміряти ступінь досягнення цих результатів, й на методику визначення інтегрального індикатора для оцінки різних вимірів екологічної політики (соціального, економічного, екологічного, інституційного). Використання запропонованої методики уможливить корегування діяльності у рамках кожного із вимірів реалізації екологічної політики в необхідному напрямі як на загальнодержавному, такі і регіональному й місцевому рівнях з урахуванням повноважень і можливостей суб'єктів управління, сприятиме посиленню інститутів-учасників екологічних управління і регулювання.

удосконалено:

- систематизацію причин, які обумовлюють значимість управління екологічним розвитком, через розмежування цих причин за чотирма рівнями – глобальним, національним, регіональним/місцевим та рівнем суб'єктів господарювання. На відміну від існуючих, пропонується підхід є багаторівневим і комплексним, включає рівень суб'єктів господарювання, поєднує зовнішні й внутрішні чинники та інтегрує соціально-економічні аспекти. Це дозволяє представити управління екологічним розвитком не як набір окремих заходів, а як цілісну систему взаємопов'язаних рівнів впливу, формувати стратегії інтегрованого управління екологічним розвитком з послідовною взаємодією усіх рівнів;

- підхід до інтерпретації статистичних показників сталого розвитку, які Україна застосовує на загальнодержавному рівні, через розгляд їх не лише як індикаторів кількісних змін, а й ціннісних характеристик якості довкілля, які виступають регуляційними орієнтирами державної екологічної політики. Виявлені кореляційні залежності між ключовими показниками дозволили довести причинно-наслідкові зв'язки у динаміці екологічних ризиків;

- методологічний підхід до класифікації стейкхолдерів через розширення існуючих ознак (масштаб і сфера діяльності) додатковими параметрами – цільовими орієнтирами та викликами. Це забезпечило можливість більш повного відображення потенціалу та рольового навантаження стейкхолдерів в

екологічній політиці, ідентифікації їх впливу на формування цільових орієнтирів та визначення ключових викликів щодо забезпечення сталого розвитку;

- методичний підхід до оцінювання стану довкілля регіону шляхом застосування блоку показників «Рациональне природокористування та якість довкілля» системи державного моніторингу (постанова Кабінету Міністрів України №856 від 21 жовтня 2015 року) у регіональному вимірі. На відміну від існуючих, пропонується підхід відповідає державній та європейській політиці, уможлиблює уніфікацію оцінювання, комплексність аналізу, більш обґрунтоване територіальне планування природоохоронних заходів;

- методологічний підхід до дослідження циркулярної економіки як технології мотивації екологічного розвитку, що інтегрує інтереси держави, бізнесу й територіальних громад, сприяє раціональному використанню ресурсів, зниженню антропогенного навантаження та підвищенню прибутковості підприємств, а також посилює механізм імплементації екологічної політики у практику місцевого розвитку. Запропонована структурно-логічна схема інформаційного аудиту суб'єкта господарювання в контексті циркулярної економіки слугує інструментом розширення інформаційної бази для оцінки конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості та екологічного іміджу підприємства й забезпечує практичну реалізацію механізму сталого розвитку на рівні підприємства, громади та регіону;

- інформаційно-комунікативний механізм екологічного управління місцевим розвитком у вигляді публічної онлайн-платформи спільної роботи стейкхолдерів. Платформа включає модулі колективної роботи, змістового наповнення, обговорення, обміну даними, інформаційно-аналітичного супроводу, пошуку та адміністрування. Створення запропонованої платформи й її синхронізація з державними реєстрами й базами даних ДСНС забезпечує посилення інструментарію екологічного управління, створення віртуального середовища колективної взаємодії та своєчасне інформування

всіх учасників процесу;

- підхід до оцінювання циркулярної економіки як не лише економічної моделі, але й моделі повсякденної поведінки громадян через застосування практико-орієнтованих анкет і порівняння результатів із середньоукраїнськими та європейськими показниками. Комбінування теоретико-методологічного підходу та емпіричного дослідження виявило стан екологічних практик населення як показника обізнаності щодо циркулярної економіки та дозволило ідентифікувати розрив між економічно зумовленими та свідомо екологічними практиками, що слугує основою для розробки цілеспрямованих інформаційно-комунікаційних стратегій органів місцевого самоврядування з підвищення екологічної культури населення;

- процес екологічного управління через визначення теоретичного, економічного, політичного, управлінського, соціального й іміджевого векторів розвитку ціннісних орієнтацій персоналу органів державної влади і органів місцевого самоврядування. Завдяки цьому модернізований варіант екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку стане стратегічно й функціонально досконалішим, більш адаптованим до сучасних викликів і орієнтованим на результат, що забезпечить підвищення ефективності управлінських рішень, розвиток нової управлінської культури та зростання довіри суспільства до органів влади;

- підхід до екологізації діяльності суб'єкта господарювання шляхом розробки структурно-логічної схеми мотиваційної концепції щодо екологізації його діяльності, яка охоплює ідентифікацію «мотиваційних зон», визначення мотиваційних цілей та розробку заходів їх досягнення, що забезпечить комплексну екологізацію виробничої, управлінської, кадрової, інформаційно-комунікативної та соціальної підсистем;

набули подальшого розвитку:

- трактування поняття «екологічна політика» як системи пріоритетів, програмних заходів і цілеспрямованої діяльності органів державної влади й

органів місцевого самоврядування, інституцій ринкової інфраструктури та суб'єктів господарювання, яка спрямована на забезпечення безпеки держави й її розвитку у економічній, соціальній і екологічній площинах, екологізацію функціонального навантаження усіх суб'єктів реалізації екологічної політики, і опирається на системну множину механізмів й заходів в основу яких покладено принципи реагування і запобігання. На відміну від існуючих, пропоноване трактування динамізує процес реалізації екологічної політики і забезпечить дієвість процесу щодо усунення недоліків екологічних реформ в Україні (неузгодженість темпів загальних соціально-економічних реформ і реформи в екологічній сфері; повільність удосконалення інститутів державного управління у сфері охорони довкілля; інерційність розвитку ринкових механізмів підтримки природоохоронної діяльності);

- структурне представлення рис управлінської діяльності в сфері екологічного управління через поєднання суб'єктно-об'єктних, функціональних, інформаційно-комунікаційних та технологічних аспектів. На відміну від існуючих підходів, яким притаманні розрізненість і несистемність представлення ключових рис управлінської діяльності в екологічному управлінні, авторський підхід підкреслює багаторівневий характер екологічного управління, поєднує класичні функції управління з сучасними технологіями впливу, акцентує на діяльнісному підході, тобто участі суб'єктів у процесах прийняття управлінських рішень, що відповідає принципам good governance і партисипативності, а також на необхідності застосування інструментів впливу, що дозволяє використати схему як методологічну основу для аналізу або проєктування систем екологічного управління в регіонах і територіальних громадах;

- трактування поняття «модернізація екологічної політики» як багатосуб'єктного процесу, спрямованого на забезпечення безпеки держави й інноваційні зміни у її економічному, соціальному і екологічному розвитку, сферах виробництва і споживання, екологізацію функціонального навантаження усіх суб'єктів реалізації екологічної політики з використанням

множини заходів реагування і запобігання й інституційного, функціонального, інформаційного, економічного, ринкового, безпекового механізмів. На відміну від існуючих, авторське міждисциплінарне бачення модернізації (багаторівневість, комплексний механізмовий підхід, системність, функціональність, інноваційність, спрямованість на екологічну безпеку) посилює науково обґрунтовану концептуальну основу для системних змін екологічної політики в умовах сталого розвитку;

- обґрунтування концептуального поєднання біоекономіки замкнутого циклу з моделлю циклічної економіки у контексті модернізації екологічної політики через: уточнення ролі екосистемних послуг (постачальних, регулювальних, підтримувальних, культурних) як індикаторів сталості біоресурсів; визначення системи інституційних, програмних, інформаційних, інфраструктурних та стимулюючих заходів для впровадження циклічної біоекономіки в Україні з урахуванням досвіду країн ЄС; доведення мультидисциплінарного ефекту від застосування моделі, що поєднує екологічні, економічні та соціальні результати; розширення інструментарію модернізації екологічної політики через інтеграцію підходів біоекономіки як засобу досягнення цілей сталого розвитку;

- трактування дефініції «державна екологічна політика», яке має такий вигляд: це система пріоритетів, стратегічних і програмних заходів та ціленаправленої діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інституцій ринкової інфраструктури та суб'єктів господарювання через систему правових, еколого-економічних, адміністративних, соціально-психологічних заходів, яка спрямована на забезпечення безпеки держави за усіма її напрямками та екологічних потреб населення, екологізацію державних функцій управління, господарської діяльності, суспільства в цілому, і яка враховує напрацьований світовий досвід, стан і особливості власного соціально-економічного розвитку та віддзеркалює перспективи національного розвитку країни». На відміну від існуючих, пропоноване трактування, вирізняється тим, що: охоплює

розширене коло суб'єктів, тобто йдеться про багаторівневість і партнерство; передбачає застосування багатокомпонентної системи заходів, в тому числі, соціально-психологічного характеру; фокусується на безпеці держави у всіх її напрямках; констатує необхідність урахування вітчизняного і зарубіжного досвіду, а також потребу віддзеркалення політикою довгострокових перспектив розвитку країни, що «виходить за межі» традиційного формулювання «охорона довкілля й природних ресурсів»;

- інструментарій аналізу екологічної політики України через детальне порівняння принципів її здійснення із принципами ЄС, що не просто демонструє формальну відповідність, а показує динаміку зближення екологічного законодавства України з Європейським зеленим курсом. Це дає можливість оцінити готовність України до інтеграції у європейський правовий простір, розробити рекомендації щодо усунення розривів та забезпечує аргументовану основу для модернізації державної екологічної політики;

- характеристики держави як інституту (психологічність, історичність, структурність, функціональність), що дозволяє вийти за межі традиційного аналізу й враховувати реальні соціально-політичні та культурні чинники, завдяки чому підвищується діагностична точність оцінки інституційних механізмів державної екологічної політики та формуються інструменти для її удосконалення в умовах післявоєнної відбудови;

- триєдина система інтеграції екологічної політики у правовому, інституційному та функціональному вимірах, що дозволяє комплексно поєднати механізми державного управління, інституційну спроможність і функціональні інструменти реалізації і забезпечує практичну спрямованість екологічної політики, її узгодження з європейськими принципами та орієнтацію на завдання післявоєнної відбудови в контексті Європейського зеленого курсу;

- класифікація механізмів екологічного управління шляхом доповнення її організаційно-правового, функціонального та організаційно-економічного складників інформаційно-комунікативним, який має власне функціональне

навантаження та розширює методологічні засади дослідження екологічної політики й оцінювання результативності її інформаційно-комунікативного супроводу в контексті підвищення прозорості і довіри суспільства, стимулювання участі стейкхолдерів, формування єдиного інформаційного простору екологічного управління;

- концепція екологічних цінностей через введення авторських категорій – «цінність екологічної поведінки особи», «цінність екологічної поведінки суб'єктів господарювання», «цінність екологічної поведінки управлінських працівників», що поглиблює розуміння мультивекторності екологічної поведінки у суспільстві та формує розширений прикладний інструментарій для прийняття ефективних управлінських і бізнес-рішень у сфері сталого розвитку;

- трактування поняття «технології мотивації і стимулювання екологічного розвитку» як системи цілеспрямованих дій, методів, інструментів і прийнятих управлінських рішень, що спрямована на формування екологічно відповідальної поведінки суб'єктів природоперетворювальної діяльності (громадян, бізнесу, органів влади) та активізацію їх участі в екологічному розвитку через адміністративно-правовий вплив, заохочення і переконання. На відміну від існуючих, авторське трактування поняття інтегрує зовнішні інструменти стимулювання з внутрішніми механізмами мотивації на основі екологічних цінностей, враховує мультивекторність суб'єктів і розглядає технології як ціннісно-орієнтовану модель, придатну для формування стратегій сталого розвитку територіальних громад.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони мають як загальнонаукове, так і прикладне значення, оскільки апробовані й реалізовані у вигляді конкретизованих методичних розробок і практичних рекомендацій. Зокрема, пропозиції щодо впровадження нових методів управління виробничими об'єктами, планування діяльності з модернізації підприємств, що дозволить зменшити антропогенний вплив на довкілля,

забезпечити екологічний розвиток та інвестиційну привабливість території, її комфортність і безпечність для життєдіяльності населення, використані у роботі Департаменту запобігання промислового забрудненню та кліматичної політики Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (довідка № 14/14-01.3/690-24 від 23.04.2024р.); рекомендації щодо планування системи управління відходами, що сприятиме забезпеченню сталого управління ними в Тернопільській області з урахуванням положень концепції сталого розвитку, чинних нормативно-правових документів у галузі поводження з відходами та дотримання ієрархії пріоритетів управління відходами, використані в роботі Управління екології та природних ресурсів Тернопільської обласної військової адміністрації (довідка № 04/636 від 10.04.2024р.); рекомендації щодо формування конструкції екологічної політики як «мистецтва використання можливостей» у вигляді системи блоків, запропонована методика визначення інтегрального індикатора застосовні для вимірювання результатів реалізації екологічної політики на регіональному рівні й використовуються Управлінням екології та природних ресурсів Чернівецької обласної військової адміністрації при формуванні регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища у Чернівецькій області на 2023 рік (довідка № 04/13 від 25.01.2024р.); завдяки пропозиціям щодо узгодження роботи запропонованої публічної онлайн-платформи (модуль «обмін даними») синхронної, колективної роботи і комунікації в процесі екологічного управління між різними стейкхолдерами з реєстрами і базами даних Державної служби України з надзвичайних ситуацій, якою в березні 2022 року розроблено «Алгоритм дій з відновлення життєдіяльності звільнених від російської окупації населених пунктів», стане можливим інформування стейкхолдерів щодо стану вирішення безпекових проблем регіону, в тому числі, екологічного характеру (довідка № 64001-994/64 від 22.02.2024р.); запропонована структурно-логічна методологічна схема формування і реалізації проекту впровадження аграрного еко-індустріального парку на регіональному / місцевому рівні використовується у

роботі Тернопільської міської ради у процесі реалізації Стратегічного плану розвитку Тернопільської міської територіальної громади до 2029 року для покращення адміністративного супроводу процесу планування створення екологічних індустріальних парків (довідка № 27/2 від 12.03.2024р.); пропозиції щодо покращення іміджу і репутації органів місцевого самоврядування в процесі здійснення екологічного управління, які інформаційно, функціонально й діяльнісно посилюють процес екологічного управління і сприяють більшій включеності громадськості у формування і реалізацію місцевої природоохоронної політики, використовуються у роботі Скалатської міської ради (довідка 08-1548/08-05 від 11.09.2024р.); рекомендації щодо розвитку циркулярної економіки у Збаразькій міській територіальній громаді, а також практичні рекомендації щодо вдосконалення інформаційного супроводу впровадження циркулярної економіки у громаді використані при підготовці Стратегії розвитку Збаразької територіальної громади Тернопільської області на 2025-2030 рр. (довідка 2540/03-04 від 08.09.2025р.); пропозиції щодо цільових орієнтирів цифрової модернізації екологічного управління та перешкод для її здійснення використовуються у інформаційно-просвітницькій роботі Тернопільського міського відокремленого підрозділу Національного екологічного центру України з метою поширення знань серед стейкхолдерів про значимість і різнонапрявленість процесу цифрової трансформації й її позитивний вплив на екологізацію управління (довідка 24-34 від 18.03.2024р.). Крім того, результати досліджень будуть використані при реалізації грантового проекту «Системні екологічні реформи на шляху до ЄС: взаємодія парламенту і громадянського суспільства», який реалізується Національним екологічним центром України з іншими неурядовими організаціями в рамках програми USAID «РАДА: наступне покоління», яка є п'ятирічною ініціативою (2021-2026рр.), що впроваджується ГО «Інтерньюз-Україна». Отримані результати дослідження впроваджено у навчальний процес Західноукраїнського національного університету (довідка № 126-24/2119 від 26.09.2025 р.).

Особистий внесок здобувача. Робота представляє собою самостійне наукове дослідження, у якому сформульовано авторську концепцію модернізації екологічної політики з урахуванням вимог сталого розвитку. Автором особисто розроблено наукові положення, висновки та пропозиції, що виносяться на захист. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, використано лише ті ідеї й положення, які належать дисертанту.

Внесок автора у публікаціях, підготовлених у співавторстві, визначено окремо у списку праць.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дисертації доповідалися, обговорювалися та отримали схвальні відгуки на 17 міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях з міжнародною участю, всеукраїнських науково-практичних конференціях: 9th International Conference on Advanced computer information technologies ACIT'2019 (Ceske Budejovice, Czech Republic, 2019), 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT'2023) (Wrocław, Poland, 2023), IV Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах сучасних викликів» (Тернопіль, 2023 р.), Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах інноваційного розвитку економіки» (Тернопіль, 2020р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми менеджменту в умовах інноваційного розвитку економіки» (Тернопіль, 2018р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Сектори економіки в процесі реалізації державної регіональної політики» (Тернопіль-Збараж, 2017р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Міжрегіональне співробітництво в національному та міжнародному вимірах» (Тернопіль, 2016р.), Всеукраїнській науковій internet-конференції з міжнародною участю «Секторальні асиметрії розвитку національної економіки: механізми подолання в умовах нових викликів та

факторних обмежень» (Тернопіль, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток регіонів та громад в умовах адміністративно-територіальної реформи: перспективи та загрози» (Тернопіль-Вишнівець, 2015р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Формування моделі розподілу влади „центр-місцевість”: теорія і практика» (Тернопіль, 2014р.), Науково-практичній конференції з міжнародною участю «Влада і бізнес: актуальні проблеми партнерства» (Форос, 2013р.), III науково-практичній конференції „Наукові дослідження молоді” (Рівне-Дубно, 2011р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю „Інституціоналізація структурної політики на регіональному і муніципальному рівнях” (Тернопіль, 2011р.), I Регіональній міжвузівській науково-практичній конференції „Проблеми розвитку соціально-економічних систем: підприємництво, глобалізація, економічне зростання” (Дубно, 2010р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін» (Тернопіль, 2009р.), II Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених “Інтеграція України у світовий економічний простір” (Тернопіль, 2008р.), V Ювілейній Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених “Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації”(Тернопіль, 2008р.).

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора

Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 48 наукових публікаціях, з них: 31 публікація, в якій відображено основні наукові результати, в тому числі 2 монографії у співавторстві (2 розділи монографій підготовлено одноосібно), 3 статті у наукових періодичних виданнях, які індексуються в базі даних «Scopus», та 1 стаття, яка індексується в базі даних «Web of science», 24 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у наукових періодичних виданнях інших

держав, 17 наукових публікацій, які додатково відображають наукові результати дисертації, в тому числі 1 навчальний посібник.

Загальний обсяг опублікованих праць становить 65,64 друк. арк., особисто авторці належить 23,89 друк. арк., серед них: наукових праць, в яких розкрито основні результати наукових досліджень за темою дисертації, – 12,49 друк. арк.; наукових праць, що додатково відображають наукові результати дисертації, – 11,4 друк. арк.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, які відображають основні наукові результати дисертації:

1. Кривокульська Н. М. Інституціоналізація системи управління поведінням з твердими побутовими відходами. *Розвиток публічного управління та менеджменту в умовах трансформаційних викликів* : монографія ; за ред. Шкільняка М. М., Васіної А. Ю. Західноукр. нац. ун-т. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. С. 493-521. (21,7 друк. арк., особистий внесок здобувача: обґрунтування необхідності й розкриття змісту інституціоналізації системи управління поведінням з твердими побутовими відходами – 0,4 друк. арк.).

2. Кривокульська Н. М. Еколого орієнтоване управління економікою як механізм забезпечення сталого розвитку. *Архітектоніка управління збалансованим розвитком національної економіки* : кол. монографія за ред. Желюк Т. Л. Тернопіль: Крок, 2017. С. 268-279. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38544/1/ARH_mon.pdf (14 друк. арк., особистий внесок здобувача: розвиток теоретичних положень щодо еколого орієнтованого управління економікою як механізму забезпечення сталого розвитку – 0,6 друк. арк.).

3. Shkilniak M., Monastyrskyi G., **Kryvokulska N.**, Kotys N., Chykalo I. Corporate Governance as an Area of Innovation: Challenges and Prospects in Environmental Policy. *Journal of Environmental Law & Policy*. 2024. Vol. 04 (03).

Рр. 157-188. URL: <https://doi.org/10.33002/jelp040306> (1,33 друк. арк., особистий внесок здобувача: розкриття особливостей інновацій у сфері екологічного менеджменту в системі корпоративного управління, їхньої ролі та значення; аргументування важливості розробки і впровадження «зелених» ініціатив та стратегій, спрямованих на зменшення впливу діяльності бізнесу на довкілля – 0,3 друк. арк.).

4. Hrei V., Otych D., **Krivokulska N.**, Bohach Y., Homlia, L. The Role of Communication in Developing Environmental Awareness and Concern for Environmental Issues. *Grassroots Journal of Natural Resources*. 2024. Vol. 7 (3). P. 270-289. URL: <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.0703ukr14> (1 друк. арк., особистий внесок здобувача: з позиції системного підходу розкриття змісту екологічної поінформованості та її впливу на процес формування екологічної свідомості – 0,2 друк. арк.).

5. Zhukovska A., Dluhopolskyi O., Zheliuk T., Shushpanov D., Brechko O., **Kryvokulska N.**, Horiachko K. Silver Economy: Snaalysis of world trends and forecast for Ukraine. *Journal of Management Information and Decision Sciences*. 2021. Vol. 24 (S2). P 1-12. URL: <https://www.abacademies.org/articles/silver-economy-analysis-of-world-trends-and-forecast-for-Ukraine-11520.html> (індексувався в науково-метричній базі «Scopus» до грудня 2021 р.) (0,7 друк. арк., особистий внесок здобувача: обґрунтування місця і ролі екологічних послуг для людей похилого віку, які сформують особливий споживчий ринок через специфіку своїх потреб – 0,1 друк. арк.).

6. Arefiev S., Zhyhlei I., Pereguda Y., **Kryvokulska N.**, Lushchik M. El uso de tecnologías digitales para garantizar la seguridad ambiental en el contexto del desarrollo de una Economía Verde. *Revista De La Universidad Del Zulia*. 2024. Vol. 15 (42). P. 353-369. URL: <https://doi.org/10.46925//rdluz.42.20> (0,75 друк. арк., особистий внесок здобувача: визначено переваги використання цифрових технологій для забезпечення екологічної безпеки в контексті розвитку «зеленої» економіки – 0,15 друк. арк.).

7. Кривокульська Н., Смоляров А. Вдосконалення функціональної діяльності органів місцевого самоврядування щодо розвитку бізнесу в умовах децентралізації публічної влади в Україні. *Development Service Industry Management*. 2024. № 4. С. 365-371. URL: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-8\(56\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-8(56)) (0,58 друк. арк., особистий внесок здобувача: визначено місце і роль регулювання земельних відносин, охорони довкілля, здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання щодо управління побутовими відходами у функціональній та повноваженевій діяльності органів місцевого самоврядування щодо розвитку бізнесу в умовах децентралізації публічної влади в Україні – 0,3 друк. арк.).

8. Кривокульська Н., Гунько С., Брич В., Богач Ю. Регулювання сталого розвитку територіальних громад на засадах стратегічного і проектного підходів в контексті вимог Європейського Союзу. *Економ. дискурс*. 2024. № 3-4. С. 84-95. URL: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-2-8> (0,75 друк. арк., особистий внесок здобувача: ідентифікація переваг застосування стратегічного підходу в процесі державного регулювання стійкого розвитку територіальних громад та аргументування потреби його застосування синхронно з іншими підходами – 0,2 друк. арк.).

9. Shkilniak M., Zhovnirchik Y., **Kryvokulska N.** Organizational component of public service improvement. *Public Administration and Regional Development*. 2024. Vol. 26. P. 1177-1195. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/457/427> (0,79 друк. арк., особистий внесок здобувача: аналіз переліку питань, одним з яких є поводження з небезпечними відходами, щодо яких можуть прийматися одноосібні рішення сільським, селищним, міським головою в умовах воєнного стану – 0,26 друк. арк.).

10. Кривокульська Н. М., Богач Ю. А. Сталий розвиток як об'єктивна причина реалізації екологічної політики та об'єкт управлінського впливу. *Бізнес Інформ*. 2024. № 11. С. 78-89. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-11-78-89> (0,92 друк. арк., особистий внесок здобувача: розвиток

теоретико-методологічних основ щодо регіоналізації екологічної політики й екологічного управління, ідентифікація напрямів вдосконалення екологічного управління за різними напрямами – 0,5 друк. арк.).

11. Шушпанов Д., **Кривокульська Н.** Екологічний менеджмент як інструмент екологізації економіки. *Економ. дискурс*. 2024. Випуск 1-2. С. 90-101. URL: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-1-10> (0,7 друк. арк., особистий внесок здобувача: розвиток теоретичних засад щодо функціонального навантаження екологічного менеджменту; визначення й обґрунтування ефектів, які будуть отримані в результаті впровадження системи екологічного менеджменту – 0,4 друк. арк.).

12. Кривокульська Н., Вонс І. Інвестиційна діяльність як напрям реалізації державної політики сталого розвитку. *Регіон. аспекти розвитку продуктив. сил України*. 2023. Вип. 28. С. 72-79. URL: <https://doi.org/10.35774/rarrpsu2023.28.072> (0,46 друк. арк., особистий внесок здобувача: з позиції системного підходу обґрунтовано місце інвестиційної політики організації серед інших видів державної політики; розкрито зміст і рольове навантаження реальних інвестицій та їхніх форм – 0,5 друк. арк.).

13. Бречко О., **Кривокульська Н.** Вплив цифрової трансформації на досягнення екологічних цілей сталого розвитку України. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 4. С. 201-209. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-28> (0,42 друк. арк., особистий внесок здобувача: теоретично й методологічно обґрунтовано значення процесу цифрової трансформації для отримання підприємствами не тільки економічного, а й соціального та екологічного ефектів і місце цього процесу у функціональній діяльності підприємств; ідентифіковано напрями підтримки екологоорієнтованого вектора цифрової трансформації – 0,21 друк. арк.).

14. Кривокульська Н., Богач Ю. Континуум експлікацій модернізації екологічних управління і менеджменту в умовах децентралізації влади. *Економ. аналіз*. 2023. Т. 33, № 1. С. 200-210. URL:

<https://doi.org/10.35774/econa2023.01.200> (0,58 друк. арк., особистий внесок здобувача: ідентифікація головних сфер, в яких необхідно здійснити зближення екологічного законодавства України із законодавством, закріпленим у природоохоронних директивах і нормативно-правових актах; розкриття змістового наповнення форм, через які розкривається континуум модернізації екологічних управління та менеджменту в умовах децентралізації влади ЄС – 0,4 друк. арк.).

15. Hunko S., Borysiak O., **Kryvokulska N.** Convergence of critical technologies and environmental management in regions based on sustainable and inclusive development. *Monographic series «European Science»*. 2023. Vol. 1 (sge23-01). P. 90-96. URL: <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2023-23-01-003> (0,6 друк. арк., особистий внесок здобувача: розкриття змісту регіональної екологізації як фактора розвитку критичних технологій; аналіз динаміки викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря Тернопільської області – 0,2 друк. арк.).

16. Кривокульська Н. Інформаційно-комунікативний супровід процесу екологічного управління в публічній сфері: вектори вдосконалення. *Вісн. економіки*. 2022. № 3. С. 22-37. URL: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.03.022> (0,7 друк. арк.).

17. Кривокульська Н. М., Онофрійчук Д. М. Інноваційні підходи у функціональній діяльності публічних інститутів щодо забезпечення екологічного розвитку територій. *Інновац. економіка*. 2022. № 1 (90). С. 80-87. URL: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2022.1.11> (0,6 друк. арк., особистий внесок здобувача: визначено напрями проведення змін у процесах нарахування і сплати екологічного податку – 0,2 друк. арк.).

18. Кривокульська Н., Богач Ю., Крисько Ж. Стратегічне і екологічне управління як сучасні тренди управління комерційною діяльністю. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-45> (0,6 друк. арк., особистий внесок здобувача: обґрунтовано роль стратегізації в екологізації роботи підприємства й управлінні екологічними

аспектами життєвого циклу його продукції; визначено напрями вдосконалення екологічної паспортизації підприємств – 0,3 друк. арк.).

19. Кривокульська Н., Богач Ю. Аналіз форм участі громадськості у місцевому самоврядуванні. *Економ. аналіз*. 2020. Т. 30. № 4. С. 60-66. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.060> (0,38 друк. арк., особистий внесок здобувача: здійснено аналіз Плану соціально-економічного розвитку Підволочиської селищної ради на 2020-2022 роки та визначено роль у ньому громадської екологічної активності – 0,2 друк. арк.).

20. Кривокульська Н. М., Богач Ю. А. Екологічний франчайзинг і екологічний аутсорсинг як інноваційні інструменти ведення бізнесу. *Глобальні та націон. проблеми економіки*. 2017. № 17. С. 355-361. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/75.pdf> (0,46 друк. арк., особистий внесок здобувача: розкрито зміст екологічного аутсорсингу і переваг, які організації можуть від цього отримати – 0,3 друк. арк.).

21. Кривокульська Н. Удосконалення інституційних основ управління регіональним розвитком туризму та рекреації через здійснення управлінням ДСНС України в Тернопільській області функціональної діяльності щодо забезпечення безпеки екосистеми. *Галицьк. економ. вісник*. 2015. № 2. С. 40-49 (0,5 друк. арк.).

22. Кривокульська Н. М. Удосконалення адміністрування діяльності органу державної влади в питаннях контролю за пожежною безпекою організацій. *Наука молода*. 2014. Вип. 21. С. 43-48. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/5317> (0,5 друк. арк.).

23. Кривокульська Н. М. Моніторинг екологічних ризиків і загроз, пов'язаних зі структурною трансформацією економіки регіону (Тернопільської області). *Формування ринков. відносин в Україні*. 2014. № 4. С. 167-172. (0,6 друк. арк.).

24. Кривокульська Н. Функціональна діяльність органів місцевого самоврядування щодо захисту довкілля. *Наука молода*. 2013. № 20. С. 138-142. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/27171> (0,5 друк. арк.).

25. Кривокульська Н. М. Еколого-економічна політика у системі управління і регулювання охорони навколишнього природного середовища. *Формування ринков. відносин в Україні*. 2013. № 4. С. 63-67 (0,5 друк. арк.).

26. Кривокульська Н. Адаптація регіональної екологічної політики до особливостей територіальних спільнот базового рівня. *Галицьк. економ. вісник*. 2012. № 6 (39). С. 23-29. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=365> (0,5 друк. арк.).

27. Кривокульська Н. М. Погляд на екологічний чинник через призму взаємодії суспільства і навколишнього природного середовища. *Наук. вісник Ужгород. університету. Серія: Економіка*. 2010. Вип. 30. С. 15-22 (0,5 друк. арк.).

28. Кривокульська Н. М. Удосконалення адміністративних інструментів регулювання природоохоронної діяльності. *Галицьк. економ. вісник*. 2008. № 5 (20). С. 43-52 (0,6 друк. арк.).

29. Кривокульська Н. М. Удосконалення програмно-цілевих підходів у регулюванні природоохоронної діяльності на регіональному рівні. *Галицький економічний вісник*. 2008. № 4 (19). С. 87-96 (0,7 друк. арк.).

30. Кривокульська Н. М. Аналіз методологічного інструментарію дослідження механізмів управління природоохоронною діяльністю. *Галицьк. економ. вісник*. 2008. № 2 (17). С. 73-80 (0,6 друк. арк.).

31. Кривокульська Н. Формування і розвиток підсистеми громадського регулювання природоохоронної діяльності. *Наука молода*. 2008. Вип. 9: Економ. науки. С. 35-38. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1220094 (0,4 друк. арк.).

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

32. Кривокульська Н. М. Екологічний менеджмент : навч. посіб. Тернопіль : Економ. думка, 2012. 212 с. (8 друк. арк.).

33. Кривокульська Н., Шкіпор В. Екологізація організаційної діяльності підприємства: збірник тез доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах сучасних викликів» (Тернопіль, 4 травня 2023 року). Тернопіль, 2023. С. 97-99. URL: <https://conference.wunu.edu.ua/index.php/apmpuvusv/article/view/33/28> (0,14 друк. арк., особистий внесок здобувача: визначено роль екологізації організаційної діяльності в екологізації управління організацією, загалом – 0,1 друк. арк.).

34. Zhukovska A., Zheliuk T., Shushpanov D., Brych V., Brechko O., **Kryvokulska N.** Management of the Development of Artificial Intelligence in Healthcare. *13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)* (21-23 September, 2023). Wrocław, Poland, 2023. P. 241-247 (індексується в наукометричній базі «Scopus»). (0,94 друк. арк., особистий внесок здобувача: обґрунтовано значущість зменшення екологічного сліду медичних установ за допомогою штучного інтелекту в контексті оптимізування енергоспоживання лікарень і управління відходами, що знижує вплив на довкілля – 0,2 друк. арк.).

35. Кривокульська Н. Інституціональний аналіз системи менеджменту поводження з твердими побутовими відходами регіону як сучасна тенденція розвитку. *Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах інноваційного розвитку економіки* : матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з між нар. участю, Ч. 1. (Тернопіль, 15 травня 2020 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2020. Ч. 1. С. 97-100. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38643/1/97.pdf> (0,14 друк. арк.).

36. Dluhopolskyi O., Zhukovska A., Dluhopolska T., Farion A., Karp I., **Kryvokulska N.** The implementation of the eHealth system as an economic benefit (case of EU countries for Ukraine). *9th International Conference on Advanced computer information technologies ACIT'2019*. Conference Proceedings. Ceske Budeiovice, Czech Republic, June 5-6, 2019. P. 346-349. DOI:

<https://doi.org/10.1109/ACITT.2019.8779933> (індексується в наукометричній базі «Scopus»). (0,48 друк. арк., особистий внесок здобувача: аналіз використання цифрових технологій для забезпечення екологічної безпеки в контексті розвитку «зеленої» економіки – 0,08 друк. арк.).

37. Кривокульська Н., Бігняк О. Об'єктивна необхідність реалізації функціональної діяльності організації в питаннях захисту довкілля. *Актуальні проблеми менеджменту в умовах інноваційного розвитку економіки: збірний тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції* (Тернопіль, квітень 2018 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 117-121. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/29835/1/117.PDF> (0,2 друк. арк., особистий внесок здобувача: систематизовано причини, які визначають об'єктивну необхідність реалізації функціональної діяльності організації в питаннях захисту довкілля – 0,15 друк. арк.).

38. Кривокульська Н. Удосконалення управління розвитком екологічної сфери на мікро рівні. *Сектори економіки в процесі реалізації державної регіональної політики: Дванадцяті регіональні та муніципальні читання : збірний матеріалів доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (Тернопіль-Збараж, 26-27 жовтня 2017 р.). Тернопіль : СМП «Тайп», 2017. Ч. 1. С. 244-247 (0,2 друк. арк.).

39. Кривокульська Н. Інструменти розвитку кооперативних зв'язків підприємств на рівні екологічної провінції. *Міжрегіональне співробітництво в національному та міжнародному вимірах: Десяті ювілейні регіональні та муніципальні читання : збірник матеріалів доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (Тернопіль, 18-19 жовтня 2016 р.). Тернопіль : Крок, 2016. С. 179-182 (0,2 друк. арк.).

40. Кривокульська Н. Екологічні ризики і загрози регіональній структурній політиці. *Секторальні асиметрії розвитку національної економіки: механізми подолання в умовах нових викликів та факторних обмежень: збірник матеріалів доповідей Всеукраїнської наукової internet-*

конференції з міжнародною участю (Тернопіль, 29 травня 2015 р.). С. 47-50. (0,2 друк. арк.).

41. Кривокульська Н. Удосконалення інституційних основ реалізації екологічної політики як вектор досягнення комплексності реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні. *Розвиток регіонів та громад в умовах адміністративно-територіальної реформи: перспективи та загрози*: Дев'яті регіональні та муніципальні читання : збірник матеріалів доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль-Вишнівець, 20-21 жовт. 2015 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2015. С. 196-199. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/9444/1/%d0%9a%d0%a0%d0%98%d0%92%d0%9e%d0%9a%d0%a3%d0%9b%d0%ac%d0%a1%d0%ac%d0%9a%d0%90.pdf> (0,2 друк. арк.).

42. Кривокульська Н. Взаємодія влади і бізнесу у охороні довкілля. *Влада і бізнес: актуальні проблеми партнерства*: збірник матеріалів доповідей науково-практичної конференції з міжнародною участю (Форос, 17-18 жовтня 2013 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2013. С. 182-185 (0,18 друк. арк.).

43. Кривокульська Н. Економічні та екологічні чинники модернізації суспільного сектору економіки. *Наукові дослідження молоді*: збірник тез III науково-практичної конференції (Рівне-Дубно, 2011). Ассоль, 2011. С. 17-20 (0,2 друк. арк.).

44. Кривокульська Н. Теоретичні засади імплементації екологічного чинника у структурну політику регіону. *Інституціоналізація структурної політики на регіональному і муніципальному рівнях*: Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю (Тернопіль, 27-28 жовтня 2011 р.). Тернопіль, 2011. С. 74-76 (0,18 друк. арк.).

45. Кривокульська Н. Розвиток екологічного підприємництва як важливий фактор забезпечення належної якості довкілля. *Проблеми розвитку соціально-економічних систем: підприємництво, глобалізація, економічне зростання*: збірник тез I Регіональної міжвузівської науково-практичної

конференції (Дубно, 16 грудня 2010 р.). Дубно, 2010. С. 57-58 (0,14 друк. арк.).

46. Кривокульська Н. Екологічні чинники модернізації суспільного сектору економіки. *Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції* (Тернопіль, 22-23 жовтня 2009 р.). Тернопіль, 2009. С. 81-84 (0,2 друк. арк.).

47. Кривокульська Н., Зеленюк М. Використання маркетингових підходів в галузі охорони навколишнього природного середовища. *Інтеграція України у світовий економічний простір: збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених*. (Тернопіль, 2008). Тернопіль, 2008. С. 417-419 (0,18 друк. арк., особистий внесок здобувача: систематизовано причини, які зумовлюють значимість використання маркетингових підходів у галузі охорони навколишнього природного середовища – 0,1 друк. арк.).

48. Кривокульська Н., Зеленюк М. Необхідність проведення інституціональних змін в сфері управління охороною навколишнього природного середовища. *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: збірник тез V Ювілейної Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених*. (Тернопіль, 21-23 лютого 2008 р.). Тернопіль, 2008. С. 226-227 (0,14 друк. арк., особистий внесок здобувача: аргументовано потребу в реалізації інституціональних змін у сфері захисту довкілля – 0,1 друк. арк.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків і списку використаних джерел. Основний текст дисертації становить 415 сторінок друкованого тексту.

Загальний обсяг роботи складає 426 сторінок друкованого тексту. Наукова праця містить 77 таблиць (з них 17 таблиць розміщено на окремих сторінках), 52 рисунки (з них 3 рисунки розміщено на окремих сторінках).

Список використаних джерел налічує 355 найменувань і охоплює 42 сторінки.

Оцінка мови та стилю дисертації

Дисертація написана у науковому стилі діловою українською мовою, характеризується цілісністю, змістовною довершеністю, логічністю розгляду питань, точністю тлумачення спеціальної термінології, лаконічністю викладу та об'єктивністю подання матеріалів дослідження.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту

За своєю структурою та змістом дисертація Кривокульської Наталії Михайлівни на тему «Модернізація екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку» відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

При проведенні відкритого голосування учасники фахового семінару проголосували «за» – 26, «проти» та «утримались» – немає.

УХВАЛИЛИ:

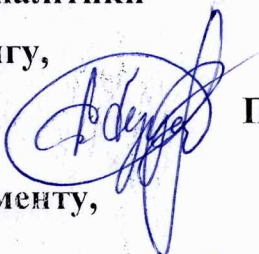
Враховуючи актуальність теми дисертаційної роботи, повноту виконаних досліджень, наукову новизну, обґрунтованість і практичну цінність отриманих результатів, повноту викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях, відповідність роботи паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством та вимогам, передбаченим пунктами 7-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ від 17 листопада 2021р. № 1197, визнати докторську дисертацію Кривокульської Наталії

Михайлівни на тему «Модернізація екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку» завершеною науковою працею, виконаною здобувачем самостійно.

Вищевикладене дає підстави рекомендувати дисертаційну роботу Кривокульської Наталії Михайлівни на тему «Модернізація екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку» до розгляду в спеціалізованій вченій раді Д 58.082.05 Західноукраїнського національного університету.

Рецензенти:

**Професор кафедри бізнес-аналітики
та інноваційного інжинірингу,
д. е. н., професор**

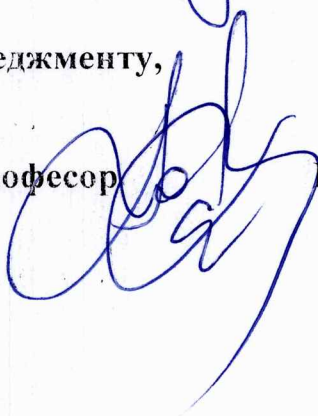
Петро ПУЦЕНТЕЙЛО

**Професор кафедри менеджменту,
публічного управління
та персоналу, д. е. н., професор**

Сергій НАДВИНИЧНИЙ

**Професор кафедри менеджменту,
публічного управління
та персоналу, д. е. н., професор**

Григорій МОНАСТИРСЬКИЙ